

**Atıf:** Karaman, N. (2022). Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ırksallaştırılma deneyimleri ve baş etme stratejileri. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı*, ss. 269-285



Sosyal Bilimler Dergisi | Journal of Social Sciences  
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ictimaiyat>

*Başvuru / Recieved:*  
25 / 11 / 2021  
*Kabul / Accepted*  
28 / 01 / 2022

## Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin İrksallaştırılma Deneyimleri ve Baş Etme Stratejileri

### *The Racialization Experiences of Syrian Refugees and Their Coping Strategies in Turkey*

Nuray KARAMAN<sup>a</sup> 

ÖZ	ABSTRACT
<p>İrk, ırkçılık ve beyazlık kavramları ile ilgili çalışmalar çoğunlukla Batı kökenli tanımlamaların ötesine geçememiştir ve beyazlığın birbirine kenetlenmiş olan güç eksenleri, coğrafi konumlar ve tarihi perspektif bağlamında incelenmesi göz ardı edilmiştir. Küresel beyaz üstünlüğü, tüm coğrafya ve uluslarda farklı bir şekilde, doğrudan veya dolaylı olarak sosyal sistemlerin oluşumunda etkin bir rol oynamaktadır. Bu olgunun, sadece etnik ve ırksal açıdan çeşitlilik gösteren toplumlarda değil, aynı zamanda herkesin beyaz ırka mensup olduğu ya da aksine beyazlardan oluşmayan toplumlarda da sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda izdüşümlerini görmek mümkündür. Bu çalışma, Türkiye'deki ırk, beyazlık, modernite ve Türklük arasındaki ilişkiyi, daha geniş bir proje olan 'küresel beyaz üstünlüğü' bağlamında ele almayı hedeflemektedir. On sekiz Suriyeli katılımcı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verileri kullanarak, Türkiye'deki beyazlık algısının Suriyeli mültecilerin ırksallaştırılmaları sürecine etkilerini ve onların bu süreçle baş etme stratejilerini, ırk bilimi çerçevesinde ele alacak olan bu çalışma ırk araştırmacılarının dikkatini bu konuya yöneltmeyi ve yeni bir tartışma başlatmayı amaçlamaktadır.</p>	<p>The studies about race, racism and white/ness have not been mostly able to go beyond the Western-oriented definitions, and the study of whiteness in the context of interconnected power axes, geographies, and historical perspectives has been ignored. Global white supremacy, directly or indirectly, plays a critical role in the social systems of societies. It is possible to see the social, political, economic, and cultural broadcast projections of this phenomenon not only on ethnically and racially diverse societies but also in societies where everyone is White or no-white. This study addresses the relations between race, whiteness, modernity, and Turkishness in the context of global white supremacy in Turkey. Additionally, using a semi-structured interview with eighteen Syrians, the effects of the perception of whiteness in Turkey on the racialization of Syrian refugees and their coping strategies are discussed in light of race and ethnic studies. This study aims to draw the attention of race researchers on this issue and to initiate a new discussion.</p>
<p><b>Anahtar Kelimeler</b></p> <p>İrksallaştırma, Küresel Beyaz Üstünlüğü, Beyazlık, Türkiye, Suriyeli Mülteciler</p>	<p><b>Keywords</b></p> <p>Racialization, Global White, Supremacy, Whiteness, Turkey, Syrian Refugees.</p>

<sup>a</sup> Öğr. Gör. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. Email: [nuray.karaman@usak.edu.tr](mailto:nuray.karaman@usak.edu.tr)  
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

## 1. Giriş

İrk ve Beyazlık kavramı ortaya çıktığı andan itibaren, sosyal araştırmacılar tarafından ilgiyle takip edilen ve ciddi kavram tartışmalarına yol açan konular arasında yerini almıştır. Özellikle, Batılıların dünyayı, toplulukları, insanları ve aralarındaki farklılıkları anlamak üzere işe koyulması, Batı'daki ırk ve ırkçılık tarihinin anlaşılmasında ve değerlendirilmesinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Politik sosyolog Eduardo Bonilla-Silva 1997 yılında ırk ve ırkçılık üzerine çığır açan çalışmalarıyla ve ortaya attığı renk körü ırkçılık (colorblind racism) kavramıyla ırkçılığın anlaşılması adına 'yapısal' bir yaklaşım geliştirdi (Bonilla-Silva, 1997; 2006). İrk ve ırkçılığı ideolojik ve önyargı bağlamında ele alarak, irksal açıdan tabakalaşmış toplumların işleyişlerini incelemeye izin veren titiz bir kavramsal çerçevenin gerekliliğini ortaya koydu. İrkçiliğin toplumsal bir inşa olduğunu (social construction of racism) ve bu sebeple her bir toplumun kendi içerisinde kenetlenmiş olan ideolojileri, güç eksenleri ve tarihi perspektifleri bağlamında ırk ve ırkçılığın yeniden inşa edildiğini ifade eder (Bonilla-Silva, 2006). Bonilla-Silva'ya (2006) göre ırk ve etnik kategoriler, kurumsal ve bireysel düzeyde toplumda sürekli olarak inşa edilmektedir ve bu inşa edilen kategoriler zaman içerisinde gelişim ve değişim göstererek varlığını sürdürmektedir. İrkçilikle ilgili en çarpıcı yaklaşımlardan birisi olarak gösterilen Bonilla-Silva yapısal ırkçılık teorisini, daha sonrasında ulusal "ırksallaştırılmış sosyal sistemler" teorisi olarak genişletti ve bu yaklaşımlarıyla ırk çalışmalarına yeni bir soluk kazandırdı.

Bonilla-Silva (1997) yayınladığı "Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation" isimli çalışmasının sonunda, ırk araştırmaları yapan araştırmacılara, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) dışındaki toplumlarda da irksal eşitsizliği yaratan spesifik mekanizmalar, uygulamalar ve sosyal ilişkiler olup olmadığının araştırılması çağrısında bulundu. Bonilla-Silva'nın yapısal ırk perspektifinin analitik bileşenlerini geliştirmesinin ve çeşitli toplumlarda gerçekleşen irksallaştırma süreci üzerine karşılaştırılmalı çalışmaların gerçekleştirilmesine yönelik çağrısının üzerinden yaklaşık yirmi yıl geçmesine rağmen, ABD merkezli bu ırk teorisi henüz küresel bir boyut kazanabilmiş değil. İrk ve ırkçılığın batı harici toplumlarda incelenmesinde, tüm coğrafyalarda çeşitli yapısal ve ideolojik formlarda şekillenen ama küresel beyaz üstünlüğüne dayanan yaklaşımı esas alan çalışmaların eksikliği literatürde büyük bir boşluk yaratmaktadır. Beyazlık (Whiteness) ve beyaz üstünlüğünü (White supremacy) konu alan mevcut çalışmaların genellikle batıdaki siyah-beyaz dikotomisine odaklanması, bu kavramların Batı haricindeki toplumlarda – özellikle Türkiye'de – oynadığı rolün araştırmacıların konunun önemini göz ardı edilmesine neden olduğu aşikardır. Beyaz üstünlüğünü, beyaz ırkın olmadığı ya da herkesin resmi olarak beyaz ırka mensup olduğu toplumlarda dahil olmak üzere tüm ulusların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarında izdüşümlerini görmek mümkündür. Herhangi bir ülkenin veya grubun ırk anlayışı ve irksallaştırılmış sosyal sistemlerdeki oluşumu, o ülkenin ve/veya grubun küresel ilişkileri ve tarihi ile sıkı bir bağlantı içerisinde.

Bu çalışma dünya genelinde en önemli ayrımcılık ve baskı unsurlarından biri olan ırkın toplumsal, tarihsel ve ulusal bir inşa olduğunu açıklamaya çalışacaktır. Küresel beyaz üstünlüğü, tüm coğrafya ve uluslarda farklı bir şekilde, doğrudan veya dolaylı olarak sosyal yapının inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Nüfusunun çoğunluğunu beyazların oluşturmuş olduğu bir ülke olan Türkiye'de de küresel beyazlık algısının sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda izdüşümlerini görmek mümkündür. Bonilla-Silva'nın irksallaştırılmış sosyal sistemler yaklaşımı ışığında, Türkiye'deki beyazlık algısının Suriyeli mültecilerin irksallaştırılmaları sürecine, bu süreç sonucundaki deneyimlerine ve Suriyelilerin bu süreçle

baş etme stratejilerine etkilerini, ırk bilimi çerçevesinde ele alacak olan bu çalışma ırk araştırmacılarının dikkatini bu konuya yöneltmeyi ve yeni bir tartışma başlatmayı amaçlamaktadır.

## 2. Literatür

### 2.1. Irk, Irkçılık ve Irksallaştırma

Dünya genelinde en önemli ayrımcılık ve baskı unsurlarından biri olan ırk kavramı, hâlâ sosyoloji ve sosyal teori alanlarında en tartışmalı konulardan biri olarak varlığını sürdürmektedir. Orta Çağ döneminde ırkçılık daha çok din eksenli ötekileştirilmeye dayanırken, Avrupa'nın genişlemeye başlaması, transatlantik köle ticareti, sömürgecilik, birinci ve ikinci dünya savaşları, kapitalizm, Batı ülkelerine artan göç hareketleri ve küresel çapta artan ırksal hareketler ile modern dönemde ırkçılık daha çok *ten rengi* bağlamında ele alınmaya başlandı (Rana, 2007). Süregelen karmaşık sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik değişimlerden etkilenen araştırmacılar, farklı ırksal ve etnik kategoriler öne sürmüşlerdir (Omi ve Winant, 2014). George M., Frederickson (2002), on beşinci ve on altıncı yüzyıllarda İspanya'daki Katolikler, Yahudiler ve Müslümanlar arasındaki çatışmayı konu aldığı eserinde, din ve ırk arasındaki bağlantıya dikkat çekmektedir. Kitabında ayrıca proto-ırkçılığın (yani biyolojik temelli modern ırk kavramının ortaya çıkmasından önce) kişinin ten renginden ziyade dini inancına dayandığını öne sürmektedir. Hristiyan inancı, Kölelik statüsünün yalnızca Tanrı aracılığı ile verilebileceği inancı hakimdi. Örneğin, Orta Çağ'da Yahudiler dini inançları nedeniyle "daha az insan" (less human) olarak görülüyordu. Yine benzer şekilde, o dönemde Müslümanlar da dini inançlarından dolayı Hristiyanlardan daha düşük bir sosyal statüde görülüyor ve buna göre muamele ediliyorlardı. (Rana, 2007)

Frederickson (2002), insanların ten renklerine göre sınıflandırılmasını, modern dönemin bir ürünü olarak ele almıştır. Öyleki, bu dönemde özellikle ABD'de, ırk teorileri siyah-beyaz dikotomisine dayanmaktadır. Irk konusuna kavramsal bir boyut kazandırmaya çalışan iki Afro-Amerikan sosyolog ve aktivist DuBois ve Frazier, aynı zamanda ırk eşitsizliklerini rasyonelleştiren ırk teorilerinin çoğuna karşı çıkıyorlardı. DuBois (2007), ırksal düşünceyi modernitenin ortaya çıkardığı bir kavram olarak ele almıştır ve modern çağ boyunca önemli ve işlevsel bir ideoloji olarak nasıl yeniden şekillendiğini göstermeye çalışmıştır. Çalışmalarında kendi deneyimlerinden yola çıkarak ırk ayrımı (color line) tahlilini gözden geçirmiş ve ırk kavramının kültürel faktörler, evrim teorisi, beyin ağırlığı ve zekâ ölçümü gibi bilimsel ırk dogmalarıyla ilişkilerinden bahsetmiştir (DuBois, 2007). Modernite, ırk fikrini belirgin şekilde etkiledi ve ırkın sosyal sıralama ve ayrıcalık için bir temel olarak kullanımının rasyonel olup olmadığının sorgulanmasının gerekliliğini ortaya koydu. Çünkü, Du Bois'e göre, *ırk problemi* ten rengi, fiziki özellikler, inanç ve statünün ötesinde, bir nefret ve önyargı sorunuymdu (DuBois, 2007).

Diğer bir taraftan, ABD ve Kanada gibi çoğunlukla sosyal ve ekonomik sebeplerle yoğun göç alan Batılı ülkelerde, ırk kavramı ve ırkçılık pratiklerini araştıran bilim insanları, artan insan çeşitliliği nedeniyle ırkçılığı sadece ten rengini (siyah-beyaz dikotomisi) temel alarak incelemenin, farklı etnik kökene, dile, yaşa, sınıfsal duruma, cinsel eğilime, dine veya manevi yönelime sahip bireylerin karşılaştıkları dışlanmayı, nefret söylemini, ötekileştirmeyi ve şiddeti açıklamakta yetersiz kalacağını belirtmişlerdir. Artan bu çeşitlilik, ırk araştırmalarının çerçevesinin değişmesine ve ırksallaştırma (racialization) kavramını temel alan yeni bir

araştırma alanının doğmasına sebep olmuştur. Irkçılık tanımlamaları genellikle irksal anlamlara odaklanır ve irksallaştırmayı bir süreç olarak açıklar (Husain, 2019). Örneğin, Omi ve Winant (2014), irksallaştırmayı daha önce irksal olarak sınıflandırılmamış bir ilişkiyi, sosyal uygulamayı veya bir grubu, irksal bir kategori içerisine dahil etme süreci olarak tanımlamıştır. Diğer bir deyişle, irksallaştırma, insan vücudunun bedensel boyutu olan fenomenin, sosyal yaşamda kazandığı anlam olarak ele alınabilir. Selod ve arkadaşları, Omi ve Winant'ın irksallaştırmayı sadece daha önce kategorize edilmemiş insan grupları için kullanılan bir kavram olarak ele almalarının irksallaştırma kavramının uygulanabilirliğini kısıtladığını öne sürmüşlerdir (Garner ve Selod, 2015; Selod ve Embrick, 2013). Selod ve Embrick (2013), irksallaştırmanın sadece günümüzde tanımlanmamış ırk kategorilerine bağlı olmadığını aynı zamanda dil, aksan, inanç ve kıyafet gibi ideolojik, kültürel ve sosyal farklılıkların insan gruplarının irksallaştırılmasında önemli bir rol oynadığını iddia etmişlerdir. Selod ve arkadaşlarına göre irksallaştırma, “ırk ile ilgili daha geniş ve karmaşık tartışmaları ortaya çıkaran, farklı politik, sosyal ve ekonomik bağlamlarda değişen ırk anlamlarını” temsil etmektedir (Garner ve Selod, 2015; Selod ve Embrick, 2013). Dinamik irksallaştırma süreci gibi irksal kategoriler ve ırk kimlikleri de durağan değildir. Öyleki irksal kimliklerin tanımı ve anlamı farklı tarih ve coğrafyalarda yeni tartışmalara yol açmakla birlikte ifade ettiği anlamlar yeniden yorumlanmaktadır. Selod ve Embrick'in de belirttiği gibi irksallaştırma sadece yeni ırk gruplarını ortaya çıkaran bir süreci ifade etmekle kalmaz aynı zamanda toplumsal ve tarihsel koşullara göre cinsiyet, ırk, ten rengi, dil ve ulusal kimlik gibi özelliklere bağlı olarak ırk tanımlamalarının ve ırkçılık pratiklerinin nasıl değiştiğini gösterir. Bu tanım aynı zamanda sadece ten rengi, göz rengi ve saç dokusu gibi biyolojik özellikleri dikkate alan irksal çerçevenin sorgulanmasına ve yeniden tanımlanmasına sebep olmuştur. Özetle irksallaştırma kavramının ortaya atılması, toplumda farklı/azınlık olan dini, sosyal ve kültürel grupların neden irksallaştırdıkları ve bu irksallaştırmaların sonucu olarak nasıl “ötekileştirildikleri”, “dışlandıkları”, “nefret söylemlerine ve şiddete maruz kaldıklarının” anlaşılmasında önemli bir rol oynamıştır.

272

## 2.2. Küreselleşen Dünya ve Irkçılığın Yükselişi

20. yüzyılda beyaz (White) ve beyazlık (Whiteness) algısıyla ilgili literatür çoğunlukla ulusal bağlamda ABD'deki beyazlığın yasalaşması üzerine odaklanmıştır (Beydoun, 2015). Örneğin, Frankenberg'in önemli çalışmalarından biri olan *Beyaz Kadınlar, Irk Sorunları* kitabı otuz Amerikalı beyazın anlatılarını incelemiştir (Frankenberg, 2009). Benzer şekilde, son yıllarda beyazlığın *kaldırılması* hususundaki tartışmalar, öncelikli olarak ABD'deki ırk ve ırkçılık söylemleri ekseninde yürütülmüştür. Bu tartışmalar genellikle beyazların sahip oldukları imtiyazlar ve bu öznelerin kendi kendilerini oluşturma pratiklerini ele almıştır. Bonilla-Silva'nın ırk araştırmaları yapan araştırmacılara Batı harici ülkelerde emperyalizmin tabi bir sonucu olarak sirayet eden beyaz ırk algısını ve bu algının sosyal pratiklerini konu alan çalışmaların sayısının artırılması çağrısı, küresel boyutta sınırlı bir karşılık bulmuştur (Bonilla-Silva, 1997).

Buna karşılık eleştirel ırk ve ırkçılık teorilerindeki disiplinler arası düşünürler, ırk ve ırkçılık kavramlarını belirli uluslardaki ırk ve etnik kökene bağlayarak açıklayan düşünürleri eleştirmişlerdir ve küresel çapta, ırkçılığı coğrafyaları şekillendiren ve birbirine bağlayan bir dünya-sistemi fenomeni olarak açıklamışlardır (DuBois, 2007). Irk ve ırkçılık teorilerini çalışan düşünürler ele aldıkları coğrafyalar, analiz birimleri ve geliştirilen terimler açısından farklılıklar gösterebilir bile bu yazarları bir araya getiren üç temel varsayım söz konusudur (Christian, 2019). İlk olarak, ırkın modernite ile birlikte ortaya çıktığını ileri sürer. Hesse, modernitenin

doğası gereği “Avrupalılık ile Avrupalı olmama” arasındaki söylemsel ve maddi ayrımları sağlamaştıran “ırksallaştırılmış bir modernite” olduğunu savunur. (Hesse, 2007: 645). İkinci varsayım ise modernliğin yanı sıra ırkın ortaya çıkışının Avrupalılar tarafından sömürgeleştirilmeyen veya sömürgeleştirilemeyen coğrafyalar da dahil olmak üzere tüm dünyadaki coğrafyaları biçimlendirdiğidir (Mullings, 2005). Üçüncü varsayım ise beyazlık ve beyaz ırk algısının hakimiyetine rağmen, “ırkçılığın farklı tarihi dönemlerde ve coğrafyalarda her zaman “dönüşüm” ve “hareket halinde” olduğu yönündedir” (Christian, 2019: 171).

Herhangi bir ülkenin veya grubun ırk anlayışı ve ırksallaştırılmış sosyal sistemlerdeki tezahürü, küresel ilişkileri ve tarihiyle şekillendirilir. Kim’inde (2008) tanımladığı gibi, “ulusötesi ırksallaştırma” (transnational racialization) kavramı küresel bir ırksal düzen ile ulusal faktörler arasındaki karşılıklı etkileşim sonucu ortaya çıkan ırk kategorilerinin anlaşılmasını sağlayan bir kavram olmuştur (Mullings, 2005; Christian, 2019). Yani, ulus ötesi ırksallaştırma, beyaz ırk algısına yüklenmiş olan anlamlar sadece beyaz ten rengi ile sınırlandırılmamıştır, aksine Hristiyan olmak (inanılan din), heteroseksüel olmak (cinsel eğilim), Batılı olmak ve/veya Batı kültürünü benimsemek (ulusal kimlik ve buna bağlı olarak benimsenen kültür) gibi pek çok faktör küresel anlamda hâkim olan beyazlık algısında rol oynamıştır. Küresel anlamda hakim olan Müslümanlık ve İslam ile ilgili algının farklı ülkelerdeki Müslümanlar ile ilgili yerel algıyı etkileyerek, Müslümanların nasıl farklı şekillerde ırksallaştırılmalarına sebep olduğunu görmüş oluruz (Khabeer, 2016). Örneğin, “Malezya’da Müslümanlar Malay; Nijerya’da Müslümanlar Hausa; ABD’de Müslümanlar Arap; Almanya’da Müslümanlar Türk; Fransa’da ise Müslümanlar Mağripli olarak ırksallaştırılmaktadır” (Khabeer, 2016: 25). Tüm bu örnekler ülkelerin sosyal, kültürel, politik özellikleri ve coğrafi konumlarından ötürü Müslümanlar ile olan ilişkilerini nasıl ırksallaştırmış olduklarını ve onları buldukları ülkenin vatandaşı ya da bir parçası olarak görmemelerine ve dışlamalarına sebep olduğunu ortaya koymaktadır.

Garner’ın da dediği gibi beyazlık/beyaz ırk algısı sadece ten rengine indirgenemez. Bunun en önemli nedenlerinden birisi küresel olarak Batılı ülkelerin üstün ırk (beyaz) ve diğer ülkelerin ise alt ırk (beyaz olmayan) olarak ırksallaştırılmalarıdır (Garner, 2014). Batılı ve batılı olmayan bu ülkeler arasındaki sınıflandırmalar merkez ve çevre ülkelerin kendi kültürel ve tarihi özelliklerine göre yeniden şekillenir ve varlığını sürdürür. Batıda hâkim olan ırksal yapının küresel ve ulusal alandaki ırksal eşitsizliklerin sürdürülmesinde etkili olması, ırksallaştırma kavramının uluslararası bir kavram olarak ele alınmasının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Modern ırkçı dünya sistemi içerisinde var olan ulusal ırksal düzenlemeleri (bir ülkedeki ırksal kategorileri, ırk ve ırkçılık kavramları gibi) anlamak, o ülkenin ulusal ve uluslararası tarihi ilişkilerini anlamak ile paralel bir şekilde ilerlemektedir. Kısacası beyazlık algısı zaman içinde değişen ve gelişen ekonomik, kültürel, tarihi ve sosyal olaylardan ötürü farklı biçimler alarak, geçmişten günümüze küresel hiyerarşik düzenin en üstündeki yerini korumayı sürdürüyor (Karaman ve Christian, 2020). Bu nedenle, beyazlığın birbirine kenetlenmiş olan güç eksenleri, mekânsal konumlar ve tarihi perspektif içerisinde incelenbilmesine ihtiyaç vardır.

Bir sonraki bölümde, Küresel beyazlık algısının Türkiye’deki beyaz ırk algısının güç eksenleri, mekânsal konumlar ve tarihi perspektif içerisinde nasıl yapılandırıldığı ve içselleştirildiği anlamaya çalışılacak, hatta alternatif bir çözüm üretebilme çabasında ne derece yararlı olabileceği tartışılacaktır.

### 2.3. Küresel Irkçılığın Türkiye'deki Yansımaları

İrk ile ilgili ilk çalışmalar, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Batı'daki ülkelerde Türklerin beyaz ırka dahil olmadıkları fikri hakimdi ve Türkler sarı ırka ait bir millet olarak ele alındı. İrk kavramı Batı'da ilk olarak modernite ile ortaya atılan bir kavram olmuştur ve Hesse (2007), modernitenin doğası gereği "Avrupalılık ile Avrupalı olmama" arasındaki söylemsel ve maddi ayrımları sağlamaştırıran "ırksallaştırılmış bir modernite" olduğunu savunmuştur (Christian, 2019). Bu bağlamda Türkiye "ırksallaştırılmış olan modernite" söyleminden etkilenerek, beyaz ırka ait olmayı Batılı, Avrupalı, modern ve demokratik olmak ile eşdeğer görmüştür. Beyaz ırka ait olmanın Türkiye'nin batılılaşmasının önündeki engellerden birini kaldıracacağı inancı hakimdi. Bu sebeple beyaz ırka dahil olduklarını bilimsel yollarla ispatlama çabası içerisine girmişlerdir ve bu çalışmaların en önemli ortak özellikleri ırkı kültürel değil, biyolojik anlamda ele almış olmalarıdır (Münüsoğlu, 2010). Örneğin, ilk ırk çalışmalarından birisi olarak adlandırılan Afet İnan'ın 1937 yılında, 64 bin kadın ve erkek üzerinde yapılan antropometri anketidir. İnan bu araştırmasıyla Türklerin genellikle beyaz ırk özelliği gösterdiğini açıklamıştır (Selen, 1956). Bu dönemin bir diğer önemli isimlerinden olan Şevket Aziz Kansu'ya göre ise, ırk organik ve biyolojik bir gerçekliktir ve bu gerçekliğin oluşumunu ve sürekliliğini sağlayan etken ise kalıttır. Kalıtım değişmedikçe ırkın da değişmeyeceğini iddia etmiştir. İrmak (1937), kan grupları ve parmak izleriyle 400 kişi üzerine yaptığı çalışmada katılımcıların kan gruplarına bakarak, Avrupalılarla benzerlik gösterdiğine işaret etmiştir. İnan (1947), İrmak (1937), Şevket Kansu (1991) ve diğer ırk araştırmacıları, Türk devletinin ideolojik söylemini yani beyaz ırka ait olma düşüncesini bilimsel olarak kanıtlamaya çalışmışlardır. Türk ırkının beyaz ırk grubuna ait olduğunu bilimsel olarak ispat etmek istemelerinin arkasındaki en önemli nedenlerden birisi ise bunun doğuştan ve değiştirilemez olduğunu kabul ettirmektir.

Türklerin beyaz ırka ait olduğunun bilimsel olarak ispat edilme çabalarının yanı sıra, beyaz ırka ait olduğunu göstermenin bir diğer yolu ise sosyo-kültürel açıdan da Batı'ya yakın olmak ile bağlantılı olduğu düşünülmüştür (Tanyol, 1996). Bunu da modern Türk kimliğini yaratırken, Batı kültürünün asimile edilmesiyle başarabileceklerine inanmışlardır (Robins, 2014). Türkiye'nin rasyonel dünya görüşüne ve muasır medeniyetler seviyesine ulaşabilmesi için yerel kültüründeki özel olandan ve modern öncesi olarak gösterilen teokratik, mistik ve bağınaz yaşam biçimlerinden kendisini soyutlaması gerektiğine inanılıyordu (Robins, 2014). Örneğin, 1925'te şapka kanunu çıktı ve fes yerine şapka, yani Batı tarzı bir giyim tarzı benimsenerek Batılılaşma/ beyazlaşma sürecinin hızlandırılması hedeflenmiştir. 1 Kasım 1928'de Latin harfleri kabul edilmesi ile Türkiye Cumhuriyeti'ni Doğu yerine, Batı ile birleştirmek amaçlanmıştır. Beyaz olmak, beyaz ten rengine sahip olmanın yanı sıra dış görünüş, giyim, dil, din, kültür, etnik özellikler ile de güçlü bir bağa sahiptir. Türkiye'de kültür, sınıf, yaşam tarzı ve statü ile ilgili tartışmalarda beyazlık/beyaz ırk algısı önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle 1990'ların başlarında kentsel bir orta sınıf elitinin ortaya atmış olduğu "Beyaz Türk" kavramı, insanların ten renginden ziyade, bu dönemde yaşanan toplumsal dönüşümler içerisinde kişinin içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik pozisyonu ifade etmektedir (Ergin, 2008; Arat-Koç, 2018; Paksoy, 2018). "Diğer Türkleri" kendi yaşam tarzlarına, modernleşmeye, Batı ile bağlantı kurmaya ve Türk şehirlerini küresel kentlere dönüştürmek için atılan adımlarda tehdit unsuru olarak yansıtmışlardır (Arat-Koç, 2018: 393). Örneğin, sahip olunan aksan dahi beyazlığın bir belirleyicisi olmuştur. Yalnızca İstanbul aksanı konuşabilenler beyaz Türk sayılırken, herhangi bir yörenin aksanına sahip olanlar köylülüğü, şehre yeni gelmişliği, modern olmayı, ve doğulu

olmayı simgelemektedir (Ergin, 2014). Shome'un da dediği gibi, yerli ve/veya ulusal değerlerin, dilin, ideolojinin üzerinde Batının epistemik yapısı ve değerlerinin yansımaları görmek mümkündür (Shome, 1999). Nasıl ki Avrupa'da ve Amerika'da beyaz olmak, beyaz ten rengine sahip olmak, Hristiyan olmak, İngilizceyi ana dil olarak konuşmak Avrupalı/Amerikalı olmak ile özdeşleştiriyorlarsa, Türkiye'deki beyazlık algısı yani Beyaz Türk olmak, açık ten rengine sahip olmak, Müslüman olmak, Türkçeyi ana dil olarak konuşmak ve Türk olmak ile özdeşleştirilmektedir.

Türkiye'deki "laik-muhafazakâr" ve bazen de "Türk-Kürt" ayrışmalarını ifade etmek için kullanılan "beyazlık" kavramının, Türkiye'de gün geçtikçe sayıları artan Suriyeli mülteciler/göçmenlerin ırksallaştırılması ve Türkler ile olan ayrışmalarını ifade etmek için kullanılmaya başlanılmıştır (Paksoy, 2018). Son yıllarda giderek artan savaşlar, şiddet eğilimleri ve ekonomik dengesizlikler neticesinde oluşan zorunlu göç hareketleri, başta Türkiye olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde mülteci sayılarında büyük bir artışa yol açmıştır. Bu göç hareketleri göç edilen toplumlarda ve mültecilerin yaşamlarında sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda ciddi değişimler yaratmaktadır. Özellikle, geniş çaplı bir sosyal hareket olan Arap baharının bir parçası olarak, bölgede ortaya çıkan sosyal hareketlilikler ve terörist saldırılar, milyonlarca Suriyeliyi farklı ülkelere göç etmek zorunda bırakmıştır. Ağustos 2015 itibarıyla, 4 milyondan fazla Suriyeli ana vatanlarından ayrılmak zorunda kaldı. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 19 Ağustos 2021 tarihinde, Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli mülteci nüfusunun toplamda 3 milyon 701 bin 584 kişi olduğunu belirtmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021). Türkiye'de hızlı bir şekilde artan Suriyeli mülteciler, ekonomiye "yük", ülkenin geleceği, güvenliği ve Türk vatandaşları için "tehlike" unsuru ve terörist olarak ırksallaştırılmaktadırlar ve bu ırksallaştırmanın sonucu olarak ötekileştirilmiş ve dışlanmaya maruz kalmışlardır (Çağlar ve Özkır, 2014; Doğanay ve Keneş, 2016).

Aslında, Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki ırksallaştırılma nedenleri, Avrupa'daki durumlarından çok da farklılık göstermemektedir. Son dönemlerde, Suriyeli mülteciler üzerine yapılan araştırmalar genellikle Suriyeli mültecilerin Avrupa ülkelerinde din, kültür ve ulusal kimliklerinden ötürü ırksallaştırıldıkları ve bu ırksallaştırmanın sonucu olarak dışlandıkları ve ötekileştirildikleri üzerine odaklanmıştır (Yanık, 2017; Yardım, 2017). 1944 yılından sonra Amerika'da yaşayan Araplar resmi olarak Beyaz olarak sınıflandırılmaya başlanmalarına rağmen siyasi, sosyal ve kültürel söylemler çerçevesinde beyaz olarak görünürlüğü yakalayamamışlardır (Beydoun, 2015). Bunun en büyük nedenlerinden biri olarak 11 Eylül olayları ile İslamofobi kavramının, yani İslam'a ve Müslümanlara karşı korku ya da önyargılı bakış açısının yükselişe geçmesini sebep olarak göstermişlerdir (Naber, 2008; Cankar, 2009). 11 Eylül olayları ve ardından meydana gelen Avrupa'nın farklı ülkelerindeki saldırılar (Madrid, Londra, Paris ve Brüksel), Batı'da yaşayan Araplar, Müslümanlar ve Müslüman ülkeler üzerindeki algının değişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Cankar, 2009). Oryantalist ve emperyalist kavramlar ilerici ve modern olarak tasvir ettikleri Batı'nın aksine Müslümanları potansiyel bir terörist, gerici ve az gelişmiş olarak damgalamışlardır (Cankar, 2009; Said, 2003). Suriyeli mülteci sayılarındaki artış "kontROLSÜZ GÖÇ" artışı endişelerinin yanı sıra giderek genişleyen popülist siyasi yelpazede, mülteci Batılı ülkelerin alanına sızan potansiyel bir "terörist" olarak veya toplumsal ve ahlaki durumu aşındıran potansiyel bir 'suçlu' olarak yeniden tasvir edilmeye başlanmıştır (Abbas, 2019). Amerika'da ve Avrupa'da birçok akademisyen 11 Eylül olaylarından sonra Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılık, ötekileştirme ve negatif tutumlar üzerine çalışmalar yapmışlardır (Naber, 2008; Cankar, 2009). Öte yandan bu çalışmalar

Arapların “görünmez” bir azınlığın aksine “görünür” bir azınlık hale gelmesine sebep olmuştur. Araplar resmi olarak Beyaz ırk olarak sınıflandırıldıklarından, ayrımcılıkla ilgili deneyimleri çoğu zaman ırkçılık olarak değerlendirilmez. Bu sebeple de Suriyeli mültecilerin durumlarının ve deneyimlerinin ırk çalışmaları kapsamında incelenmesi göz ardı edilmiştir.

Batılı ve Müslüman olmayan ülkelerdeki Suriyeli mültecilerin dini inançlarından dolayı yaşadıkları dışlanma ve nefret söylemleri, Türkiye gibi nüfusun çoğunluğunun Müslüman olduğu bir ülkede etkili olmadığını söyleyemeyiz. (Çağlar ve Özkir, 2014; Göker ve Keskin, 2016). Çünkü, kuruluşundan bu yana bağlarını Batı/Avrupa ile kurmaya çalışan ve seküler bir devlet olmayı amaç edinen Türkiye’de, Suriyeli/ Arap nüfusun artması, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarla ilgili korku yaratmasının yanı sıra Türkiye bir Orta Doğu ülkesine dönüyor/dönüşüyor endişelerini de beraberinde getirmiştir. Milan Kundera’nın dediği gibi kişinin toplum içindeki yeri nereden yara alıyorsa kimliği yara aldığı yerden farklı bir şekilde yeniden kendini var ediyor (Mollaer, 2014). Kundera’nın bu aforizmasını Türkiye’nin modernleşme çabaları açısından ele alacak olursak, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş aşamasında yaptığı reformlarla Osmanlı imparatorluğu ve Doğu ile bağlarını koparmak adına önceden sahip olunan dil, din ve etnik çeşitliliği yok sayarak ülkede yaşayan tüm insanları Türk vatandaşlığı etrafında toplanması hedeflenmiştir. Böylelikle, Batıya yüzünü dönmüş, modern ve Beyaz ırka mensup bir Türk devleti yaratılmak amaçlanmıştır. Batı’nın Türkler hakkındaki algıları ve Türkiye’nin Batı algılarının sonsuz bir sarmalında, ırk, otantik bir modernitenin formülasyonu ve Türk kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Son dönemde artan Suriyeli mülteci nüfusunun Türkiye’nin modernleşme ve batılılaşma sürecine zarar vereceği inancı hâkim olmaktadır.

Suriyeli mülteciler, dilleri, sosyal sınıfları ve ulusları yani gelmiş oldukları coğrafyaların içinde bulunduğu ekonomik, siyasi ve sosyal krizden ötürü ötekileştirilmektedirler (Abdelhady, 2017). Ulusal ve uluslararası medyanın Suriyeli mültecilere karşı ırkçı ve nefret söylemleri kullanması ve Suriyeli mülteciler ile ilgili doğruluğu teyit edilmemiş ya da yanlış bilgileri sunması (Suriyelilerin sınavsız üniversiteye girebilmesi, Suriyelilere maaş bağlaması gibi, artan Suriyeli nüfus ile eğitim kalitesinin düştüğü ve sağlık hizmetlerine ulaşımın zorlaştığı gibi), Suriyelilere karşı ayrımcılığı ve ırkçılığı körüklemiştir (Çağlar ve Özkir, 2014; Göker ve Keskin, 2016). Suriyeli mülteciler konusunun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yönleri son dönemde üzerinde düşünülmesi ve çözüm önerileri getirilmesi gereken önemli konularından biri olmuştur. Buna rağmen Suriyeli mültecilerin deneyimlerinin ırk bilimleri çerçevesinde incelenmesi göz ardı edilmektedir ve bu durum içinde buldukları sosyal, kültürel, politik ve etnik problemlerin çözümünü zorlaştırmaktadır.

### 3. Yöntem

Bu araştırmada Suriyelilerin Türkiye’deki deneyimleri ırksallaştırma kavramı çerçevesinde incelenmektedir. Araştırma kapsamında 13’ü erkek ve 5’i kadın olmak üzere toplamda 18 Suriyeli ile görüşülmüştür. Katılımcıların çoğunluğun öğrenci ya da yeni mezun olması sebebi ile katılımcıların yaşları 18-35 yaş aralığında değişmektedir. Bu deneyimlerin ele alınmasında insan deneyimlerini derinlemesine ortaya koyan nitel araştırma (Creswell, 2013) türü seçilmiş ve veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniğine başvurulmuştur. Bu teknik ile araştırmacı daha önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlamıştır. Bu form yapılandırılmış bir biçimden ziyade başka sorularla veya alt sorularla görüşmenin akışına göre değişim gösterebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Görüşme sırasında



katılımcılardan cevaplarını açıklaması ve detaylandırması istenilerek derinlemesine bilgi elde etmek mümkün olmuştur. Bu sayede araştırmacı konu ve sorunları anlamlandırırken aynı zamanda katılımcıların bireysel bakış açılarını ve tecrübelerini analiz etme fırsatı yakalamıştır.

Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (14/06/2019-E.19912) gerekli olan etik kurul izni alındıktan sonra üniversitenin uluslararası öğrenci ofisi ile iletişime geçilmiş ve çeşitli uluslararası öğrenci aktivitelerine katılım sağlanmıştır. Bu gözlem ve görüşmelerden hareketle yarı yapılandırılmış soru formu oluşturulmuştur. Görüşmelerden hemen önce katılımcılardan bazı demografik soruları kısaca cevaplamaları istenmiştir. Yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, ne kadar süredir Türkiye’de buldukları gibi sorular sorulmuştur. Bunun sonrasında katılımcı ile görüşme başlatılmıştır. Görüşmeler sırasında soruların sırasında ve soruların soruluş biçimlerinde değişiklikler yapıldığı gibi sorular üzerinde eklemeler ve çıkarmalarda yapılmıştır. Bu yöntem ile katılımcıların nasıl ırksallaştırdıklarını, ırksallaştırılma deneyimlerini ve baş etme stratejilerini detaylı bir şekilde analiz edilebilme fırsatı elde edilmiştir.

Çalışmada kullanılan araştırma tekniği nitel araştırma desenlerinden olgubilimsel yani fenomenolojik yaklaşımdır. Suriyelilerin Türkiye’de yaşadıkları deneyimlere ait sorunları kendi perspektiflerinden aktarmaları sağlanmıştır. Görüşmeler katılımcıların kendilerini rahat ifade edebileceği ortamlarda ve kendilerinin randevu verdikleri zaman dilimlerinde toplanmıştır. Tüm görüşmeler Türkçe yapılmıştır. Tüm görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Katılımcılarla uluslararası öğrenci ofisi ve diğer Suriyeli araçlar ile araştırmaya dâhil edilmesi, görüşmeyi kabul etmeleri ve ses kaydına izin vermeleri açısından kolaylık sağlamıştır. Bu teknik verilerin tam olarak sağlıklı bir şekilde tutulmasını sağlamıştır. Ses kaydının yanı sıra araştırmacı görüşme boyunca not tutmuştur. Böylelikle ses kaydına giremeyecek olan jest, mimik ve tavırlar gibi veri olabilecek gözlemlerin kayıt altına alınmasını sağlamıştır. Araştırmada etik ilkeler gereği analiz için de atıf yapılan katılımcıların isimlerine yer verilmemiştir. Bunun yerine her bir katılımcı farklı bir isim ile kodlanmıştır. Suriyeli katılımcılarla yapılan görüşmeler yazıya geçirildikten sonra tematik analize tabi tutulmuştur. Veriler tekrar tekrar okunarak, literatür ve soru formu çerçevesinde kodlamaların yoğunlaştığı ana temalar saptanmıştır. Belirlenen temalardan ilki, Suriyelilerin ulus, etnik ve dini kimliklerinden ötürü sosyal, kültürel yapıya, ekonomik işleyişe, ulusal güvenliğe ve temel hizmet alanlarına erişimde tehdit unsuru olarak ırksallaştırılmalarını ve bu ırksallaştırılma sonucunda nasıl ötekileştirilmeye ve dışlanmaya maruz kaldıklarını göstermektedir. İkinci tema ise Suriyelilerin ırksallaştırma ile baş etme stratejilerini analiz etmektedir.

#### **4. Araştırmanın Bulguları ve Tartışma**

##### **4.1. İrksallaştırmanın Sonucu olarak Suriyelilere Yönelik Tehdit Algıları**

Doğup büyüdükleri coğrafya itibari ile birçok olumsuz ve kalıplaşmış yargılara maruz kalan Suriyeliler göç ettikleri ülkelerdeki hâkim olan dil, din, kültür, yaşam tarzlarına sahip olmadıkları için ırksallaştırılmalarının sonucu olarak ötekileştiriliyor ve dışlanıyorlar. Bu ötekileştirilme nedenleri arasında ise Suriyeli mültecilerin sosyal, kültürel yapıya, ekonomik işleyişe, ulusal güvenliğe ve temel hizmet alanlarına erişime tehdit unsuru olarak görülmeleri yer almaktadır. Literatürdeki birçok çalışma, Türk toplumunda Suriyelilerin suç ve terör kaynağı olarak etiketlendiklerini ortaya koymaktadır (Ekici, 2019; Güney ve Konak, 2016; Polat ve Kaya, 2017). Özellikle, son yıllarda mültecilerin dâhil oldukları suç olayları ve Avrupa ülkelerine gitmek için

giriştikleri kaçak göç faaliyetleri medyada sıklıkla yer almıştır. Bu haberlerde “Suriyeli-hırsız”, “Suriyeli- insan taciri”, “Suriyeli-kaçak” gibi kalıp ifadelerle suçla karışan mültecilerin Suriyeli olduğu sık sık tekrar edilmiştir ve ‘suç’ kavramı ile bağdaştırılmışlardır (Gölcü ve Dağlı, 2017: 34). Katılımcılardan birinin ifadesi şöyledir:

“Artık televizyondaki haberlere ya da sosyal medyadaki yazılan çizilenleri görmek ya da okumak istemiyorum. Suriyeliler işimizi alıyor, kocamızı çalışıyor, Suriyeliler geldi suç oranları arttı, salgın hastalıklar arttı... Gökten taş yağsa bizden bilecekler (Dia 30 Nisan).”

Dia ve diğer Suriyeli katılımcılar günlük yaşamlarında, işte, sokakta, medyada kendilerine yönelik ortaya atılan iddialar ve önyargılardan rahatsızlık duyduklarını dile getirmişlerdir. Medyada Suriyelilerin suçla ilişkilendirilmelerine ve bunun kendilerine yönelik olumsuz tutum ve davranışlara sebep olmasına rağmen İçişleri Bakanlığı’nın verilerine göre 2014-2017 yılları arasında Suriyelilerin karıştığı olaylar, Türkiye’de gerçekleşen tüm adli olayların sadece yüzde 1,32’sini meydana getirmektedir (Kızmaz, 2018). Tüm bu oranlara rağmen Suriyeliler ile ilgili her türlü olumsuz, spekülasyon ve ön yargılara dayanan haberlerin onları ülke güvenliği için tehdit unsuru olarak ırksallaştırılmalarına ve sosyal yaşamda dışlanmalarına ve nefret söylemlerine maruz kalmalarına sebep olmaktadır.

Katılımcıların çoğunluğu karşılaştıkları olumsuz yargıların en önemli sebeplerinden biri olarak Ortadoğu’daki birçok ülkede yaşanan iç savaşların sebep olduğunu söylüyor. Her geçen gün sayılarında artış gözlenen Suriyeli mülteciler kokensel aidiyetleri üzerinden ırksallaştırılmaya maruz kalmaktadırlar. Bunun sonucu olarak da toplum tarafından ötekileştirilmekte, dışlanmakta ve tehdit unsuru olarak etiketlenmektedirler. Seküler, demokratik ve modern toplumun temel değerlerinden yoksun olduğu öne sürülen Suriyeli mülteciler, Türkiye’nin ise batılılaşmasının önünde önemli bir engel olarak görüldüğü ifade edilmiştir.

“Türlere göre biz onların Batı ile olan bağlarını koparan kişileriz. Dilimiz, ulusumuz, kılık kıyafetimiz, dinimizi yaşayış şeklimiz kendi ülkelerinde bizleri görmek istemiyorlar. İkimizin de ten rengi, kültürü, dini sözde benzer ama ne fayda... Öteki ne demekse işte biz burada ötekiz (Ferman, 30 Nisan).”

Katılımcıların birçoğu Suriyeli/ Arap nüfusunun artmasının, Türkiye modernizmden uzaklaştığı ve bir Ortadoğu ülkesine döndüğü/dönüştüğü endişelerini de beraberinde getirdiğini ifade ediyorlar ve bu durumdan en çok etkilenen grubun ise kendilerinin olduğunu ileri sürüyorlar.

Bir diğer katılımcı ise “Türkler Ortadoğu’daki karmaşanın buraya sıçramasından korkuyor, anlıyorum ama bunun acısını gelen göçmenlerden çıkartmak neyin nesi anlayamıyorum. Biz mağdur olan tarafız zalim olan değil” (Deysm, 29 Nisan). Suriyelilerin karşılaştıkları en önemli stereotiplerden birisi geldikleri ülkenin milli güvenliği için bir tehdit unsuru olarak görülmeleridir. Özellikle, çeşitli medya araçlarından hâkim oldukları Amerika’da siyahilerin ve Müslümanların maruz kaldıkları ırkçı dil ve pratikler ile Türkiye’de Suriyeli mülteciler ya da göçmen olarak kendi yaşam deneyimleri arasında bir bağ kurmaktadır. Katılımcılardan bir diğeri daha Amerika’daki siyahiler ile Türkiye’de ki Suriyeliler arasında şu şekilde bir bağlantı ifade etmiştir: “Siyahiler nasıl dilleri, dinleri aynı olan bir toplumda ten renkleri yüzünden ırkçılığa maruz kalıyorsa bizde dinimiz kültürümüzün ve ten rengimizin aynı olduğu bir toplum içinde Suriyeli olduğumuz için ırkçılığa uğruyoruz” (Adem, 3 Mayıs). Suriyeli mülteciler, ten rengi ve dini inançları bakımından Türkiye’de yaşayan insanlarla benzerlik göstermelerine rağmen vatandaşı oldukları ülke, dil ve aksanlarındaki farklılıklar ırksallaştırılmalarına sebep olmaktadır.

Suriyelilerin ırksallaştırılmasında ki bir diğer önemli faktör ise Suriyelilerin iş gücü piyasasına yönelik olumsuz etkilerinin olduğuna yönelik söylemlerdir.

"Bir mağazada satış elemanı olarak yarı zamanlı çalışıyorum. Allah'ı var patronum çok iyi insan bir günden bir güne kötü bir lafı ya da muamelesi olmadı bana karşı. Ama yan dükkânda ki arkadaşı "bunlara okul, hastane her şey bedava zaten Suriyeli çalıştıracağına al bir Türk öğrenci yanına part-time bizden birine faydan olsun." O gün bir kez daha anladım onlar ve bizler varız. Onların iş, eğitim fırsatlarını çalan bizler... (Ahmed, 3 Mayıs)"

Yerli halkın ülkedeki ekonominin kötü gidişini ve işsizlik oranlarındaki artışın nedeni olarak Suriyelileri göstermesi, Suriyelilerin ötekileştirilmelerinde ve dışlanmalarında önemli bir rol oynamaktadır. Önceki çalışmalar, Suriyelilerin aynı iş yapmalarına rağmen Türk işçilere kıyasla daha düşük ücret aldıklarını ve daha uzun zaman çalıştıklarını göstermişlerdir (Akcan 2018; Aslan ve Gungör, 2019; Esin vd., 2014). Türk işçilerinde çoğu genel olarak işsizlik ve iş piyasasında ki ücretlerin düşmesinin sebebi olarak Suriyelileri görmektedirler. Türkiye'nin Batı ve Doğu ülkeleri ile olan ilişkileri ve ayrıca yereldeki kültürel, politik, sosyal ve ekonomik dinamikleri sadece Türkiye' deki beyazlık algısını şekillendirmekle kalmamaktadır aynı zamanda Suriyeli mültecilerin ırksallaştırılma pratiklerini de etkilemektedir.

#### 4.2. Suriyelilerin ırksallaştırma ile Baş Etme Stratejileri

Suriyeli mülteciler sosyal, kültürel yapıya, ekonomik işleyişe, ulusal güvenliğe ve temel hizmet alanlarına erişime tehdit unsuru olarak görülmelerinden dolayı, ırksallaştırmaya, ötekileştirmeye ve sosyal dışlanmaya maruz kalmışlardır. Bu sebeple Suriyeliler ırksallaştırılmalarının sonucu olarak maruz kaldıkları stereotipler, etiketlenmeler ve sosyal dışlanmalarla baş etmek için çeşitli stratejiler geliştirdikleri görülmüştür (İncetahtacı, 2020; Vesek ve Suğur, 2021; Yetkin, 2017). Suriyeliler özellikle ulusal ve etnik kimliklerinin görünür olduğunda deneyimlerinin olumsuz yönde şekillendiğinden bahsetmişlerdir. Katılımcılar özellikle dil becerilerinin, aksanlarının ve dış görünüşlerinin (kılık kıyafet, türban bağlama stilleri) Suriyeli kimliklerini görünür kıldığını ifade etmişlerdir.

Uluslararası öğrenci olan katılımcı durumu şöyle dile getirmiştir:

"Ben Sunni Müslümanım ve dış görünüşümden Suriyeli olup olmadığımı anlamak zor. En azından Türk arkadaşlarım öyle olduğunu söylüyor. Ben geleli 1,5 yıl oldu fakat Türkçem çok iyi değil ve konuştuğum anda insanlar aksanımı duyunca nereli olduğumu soruyorlar. Arap olduğumu duyduklarında tavırları ve bakışları değişiyor ve ardından neden Türkiye'ye geldiğimizle ilgili rahatsız edici sorular sormaya başlıyorlar. Birçok kişi Araplardan özellikle Suriyelilerden pek hoşlanmıyor. Ben kendimi Müslüman ya da beyaz olarak tanımlama ihtiyacı duymuyorum ama Suriyeli olmak tüm deneyimlerimi etkileyen tek şey olduğu için Suriyelim demek benim için bir zorunluluk burada (Abboud, 29 Nisan)."

Birçok Suriyeli Türkiye'ye gelmeden önce ırksal/etnik kimliklerini sorgulamaya ihtiyaç duymadıklarını dile getirmişlerdir. Fakat etnik, ulusal ve kültürel farklılıklarından dolayı Türkiye'de yaşadıkları ötekileştirme, dışlanma ve ırksallaştırılma deneyimlerinden sonra göçmen, etnik, ulusal ve dini kimliklerinin buradaki yerel insanlardan kendilerini nasıl farklı kıldığını üzerine düşünmeye başladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğunun Müslüman ve beyaz ten rengine sahip olmalarına rağmen dil ve aksanlarının Suriyeli kimliklerini görünür kılması ve toplum içerisinde ötekileştirilmelerinde dışlanmalarında önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamışlardır.

Suriyeliler, yerli halk tarafından etnik kimlikleri belli olduğu zaman çeşitli dışlayıcı davranışlarla ve nefret söylemleri ile karşılaşmışlardır. Özellikle “dil” Suriyelilerin yerli halk ile arasındaki farklılıklarını ve ulusal kimliklerini ortaya koyan en önemli etiket türlerinden biri konumundadır. Katılımcılardan birisi “Ağzımı açtığım anda insanların ilk sorusu nerelisin oluyor. Suriyeliyim dediğim anda ki bakışlarını görmeyi çok istedim. İşte o zaman kendime sormaya başladım ben kimim ve buradaki insanlardan beni farklı yapan şey ne” dedi (Albaara-Syrian-29 Nisan). Kişinin dili, konuşma biçimi, eksik veya aksanlı konuşması etnik kimliğini belirgin kılmaktadır ve yerli halk ile ortak noktaları olan din, ten rengi gibi unsurların önemini azaltmaktadır. Suriyelilerin etnik ve ulus kimlikleri ortaya çıktığında, yani Suriyeli ve Arap oldukları belli olduğunda yerli halk tarafından değişen tavırlar ve ötekileştirici tutumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sebeple Suriyeliler için Türkçeyi iyi derece konuşabilmek sadece eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerden etkili bir şekilde faydalanabilmelerine olanak sağlamasının yanı sıra ulusal kimliklerini görünmez kılmakta ve en azından ilk etapta insanlar tarafından dışlayıcı, ötekileştirici ve eleştiren tutumlardan uzak kalmalarında önemli bir rol oynamaktadır. Bir diğer katılımcı ise iyi Türkçe konuşabilmesinin onu nefret söylemlerinden uzak tuttuğunu ve Suriyeliler ile ilgili yanlış bilenen bilgilerle mücadele edebilmesi için önemli bir araç olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Kılık kıyafetim, dinim, kültürüm Türklerle çok benzer. Türkçem de çok iyi. Geliştirmek içinde çok çalıştım. Ben Suriyelim demedikçe kimse Suriyeli olduğumu anlamıyor ve bu da benim buradaki hayatımı kolaylaştırıyor. Samimi olduğum insanlar dışında söylemek zorunda olmadıkça Suriyeli olduğumu söylemiyorum. Türkçem iyi olduğu için Suriyelilerle ilgili önyargıları olan arkadaşlarımla çok rahatlıkla konuşabiliyorum ve önyargılarını kırmalarında yardımcı oluyorum ya da olduğuma inanıyorum (Ali, 3 Mayıs).”

Bir diğer katılımcı ise yaşadığı ülkenin onun ırksallaştırılma deneyimleri üzerindeki etkisi şu şekilde dile getiriyor:

“İnsanlar benim ve ülkem hakkında sorular soruyorlar. Örneğin, Türkiye'ye neden geldiniz? Neden ülken için savaşmadın? Savaş biterse ülkenize geri dönmeyi planlıyor musunuz? Özellikle, bu sorular benim en sık karşılaştıklarım ve benim için en can sıkıcı olan sorular. İlk zamanlar kendimi ifade edemiyordum ve Türkçe mi geliştirmek için çok çalıştım. Başka çarem yoktu... Şimdi çok rahat anlatabiliyorum tüm derdimi, benim ya da diğer Suriyeliler hakkında neden yanlış düşündüklerini. Bir kişinin bile Suriyelilere karşı önyargısını silebilsem mutlu ve başarmış hissediyorum. Dil öğrenmek dışında da buranın kurallarını, değerlerini öğrenmek için çabalıyorum (Ferman, April 29).”

Türkçeyi iyi konuşabilmek Suriyelilerin topluma katılımını arttırdığı ve eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlerden faydalanmalarını kolaylaştırdığı gibi aynı zamanda içinde yaşadıkları topluma entegre olabilmelerini ve psikososyal sorunlarının üstesinden gelebilmelerinin de yardımcı olmuştur. Suriyelilerin iyi derecede Türkçe bilmeleri genel olarak Suriyelilere karşı olan nefret söylemleri ve önyargılar ile baş etmelerinde ve kendilerini toplumun bir parçası olarak görmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Kadın ve erkek Suriyelilerin ırksallaştırılma deneyimleri farklılık göstermektedir. Erkek Suriyeliler genellikle ülkelerini terk eden vatan haini, terörist ve radikal Müslüman olarak resmedilirken, Suriyeli kadınlar ise şeriat sistemi içerisinde sömürülen, baskı altında tutulan, eğitimsiz, Türkiye'ye evlenmek için gelen ve Türk kadınlarının aile birlikleri devamı için tehdit unsuru olarak damgalanmaktadırlar. Suriyelilerin cinsiyetlerine göre farklı söylemler ve pratikler ile etiketlenmeleri onların bunlarla başa çıkma stratejilerini etkilemektedir. Özellikle kadın

Suriyeliler irksallaştırılma ile baş etme etmek için Türkçe konuşabilmenin tek başına yeterli olmadığını ifade ediyorlar. Dış görünüşlerinin özellikle kılık kıyafetlerinin Suriyeli kimliklerinin görünür kılınmasında etkili olduğunu söylemişlerdir.

“Suriyeli bir kadın olarak genelde neden burka giyiyorsun? Eşin erkeklerin olduğu yerde okumana izin veriyor mu? Şeriatla yönetilmek korkunç olmalı... gibi sorulara ve söylemlere maruz kalıyorum. Başörtümü takma stilim bence benim nereli olduğumu açık ediyordu ve insanların bana muamelesi değişiyordu. Çarşıda yanımdan geçen bir kadın benim duyacağım şekilde “her yer Suriyeli kaynıyor. Burayı da Orta Doğu ülkelerine çevirecekler” dedi. O günden sonra Burka giymiyorum, Türkiye’deki kadınlar gibi örtüyorum başımı. Böylelikle beni tanımadan sadece Suriyeli olduğumu ön görerek benden nefret etmemiş oluyorlar. Tabii bende daha huzurlu yaşıyorum böylelikle. Buradaki kadınlar gibi başıma örtmeye başladığımdan beri en azından konuşmadığım, tanımadığım insanların arkamdan homurdanmaları ve nefret dolu bakışları son buldu (Ele, April 29).”

Suriyeli kadınlar da etnik kimliklerinin görünmez kılmanın onları muhtemel nefret söylemlerinden, etiketlemelerden ve dışlayıcı bakışlardan koruduğunu dile getirmişlerdir. Türk kadınlar gibi giyinmek, başlarını örtmek ve Türkçe konuşabilmek Suriyeli kadınların yaşadıkları ülkeye entegre olabilmeleri ve kendilerini daha güvenli hissetmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

## 5. Sonuç

Dünya genelinde en önemli ayrımcılık, baskı ve şiddet unsurlarından biri olan ırk ve ırkçılık kavramları ilk ortaya çıktıkları andan günümüze kadar ele alındıkları coğrafyalar, uygulanan analiz birimleri ve geliştirilen terimler açısından sosyoloji ve sosyal teori alanlarında en tartışmalı konulardan biri olarak varlığını sürdürmektedir. İrksal kategoriler ve ırkçılık pratikleri yerel, tarihi ve küresel irksallaştırma süreçleri içerisinde çeşitlilik göstermesine rağmen küresel beyaz üstünlüğünün yerel bağlamlarda etkilerini görmek kaçınılmaz olmuştur. Yani, küresel beyaz üstünlüğü, ulusal bağlamdaki irksal kategorileri ve ırkçılık çeşitlerini belirlemek ve çözmek için bir şablon sunmaktadır. Özellikle günümüzde değişen ırk, irksallaştırma kavramları, beyazlık algısı ve bu kavramların farklı ülkelerdeki yerel kültürel, politik, sosyal ve ekonomik dinamiklerinden ötürü değişik anlamlara ve uygulamalara sahip olmaktadır. Yaşadıkları bölge ve ulusal kimlikleri itibarı ile birçok olumsuz ve kalıplaşmış yargılara maruz kalan bu insanlar göç ettikleri ülkelerdeki hâkim olan dil, din, kültür, yaşam tarzlarına sahip olmadıkları için irksallaştırılıyorlar ve bunun sonucu olarakta ötekileştiriliyor ve dışlanıyorlar. Bu çalışmada, on sekiz Suriyeli ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda Suriyelilerin, dilleri, dış görünüşleri ve ulusları yani gelmiş oldukları coğrafyaların içinde bulunduğu ekonomik, siyasi ve sosyal krizden ötürü öteki, yük ve tehdit unsuru olarak irksallaştırdıkları ortaya konulmuştur. Suriyeli mültecilere karşı ırkçı ve ayrımcı söylemlerin her geçen gün artış göstermesi, Suriyelilerin irksallaştırılma deneyimlerini etkilediği gibi irksallaştırma ile baş etme stratejilerini de etkilemektedir. Özellikle, Türkiye’deki Suriyeliler ten rengi, din ve kültürel özellikler gibi konularda Türklerle benzerlik göstermelerine rağmen Türkçeyi bilmelerinin ya da aksansız konuşabilmelerinin ve dış görünüşlerinin (kılık-kıyafet) onların Suriyeli kimliklerinin görünür kılınmasında önemli bir rol oynadığını ve bu görünürlüğü onların irksallaştırılma deneyimlerini etkilediklerini ifade etmişlerdir. Suriyeli kimliklerinin görünürlük kazanması, onların Türkiye’nin modernleşme ve batılılaşma sürecine ve sosyal kurum ve değerlere zarar vereceğine yönelik tehdit olarak etiketlenmelerine, dışlanmalarına ve nefret söylemlerine maruz kalmalarına sebep olmaktadır. Bu negatif davranış ve söylemlere maruz kalmamak için Türkçeyi çok iyi konuşmak

ve giyim tarzını değiştirmek gibi çeşitli yollara başvurmuşlardır. Toplum içerisinde hâkim olan dili, kùltürü ve değerleri benimsemenin Suriyeliler için eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerden etkili bir şekilde faydalanabilmelerinin yanı sıra ırksallaştırmanın sonucu olarak ötekileştirilmelerine, dışlanmalarına, nefret söylemlerine maruz kalmalarına da engel olduğu gör÷lmektedir.

Suriyeli m÷ltecilerin deneyimlerinin ırk bilimleri çerçevesinde incelenmesi göz ardı edilmektedir ve bu durum içinde buldukları sosyal, kùltürel, politik ve etnik problemlerin çözümünü zorlaştırmaktadır. Gelecekteki çalışmaların, keşişimsellik teorisini (intersectional theory) kullanarak, Suriyeli m÷ltecilerin deneyimlerini cinsiyet, ırk, dini inanç, ekonomik durum, eğitim seviyesi ve dil bilme gibi farklılarını dikkate alarak incelemesi, Suriyeli m÷ltecilerin Türkiye'deki sosyal, kùltürel, siyasal ve ekonomik yaşam içerisindeki yaşadıkları sıkıntılıların ve yaşam deneyimlerinin anlaşılmasında ve sorunlarına çözüm bulunmasında önemli bir adım olacaktır. Son olarak, sadece Suriyeli m÷ltecilerin değil diğer dezavantajlı ve azınlık gruplarının deneyimlerinin ve sorunlarının ırk bilimleri çerçevesinde-özellikle Küresel beyaz üstünlüğü perspektifinden-anlaşılması bu grupların sorunlarının analizi ve alternatif çözüm önerileri için önemli olacaktır.

### Kaynakça

- Abbas, M. S. (2019). Conflating the Muslim refugee and the terror suspect: responses to the Syrian refugee "crisis" in Brexit Britain. *Ethnic and Racial Studies*, 42(14), 2450-2469.
- Abdelhady, D. (2017). The Racialization of Syrian Refugees in National Newspapers in Jordan and Turkey. In *Annual Meeting of the American Sociological Association, 2017*.
- Akcan, A. T. (2018). Türkiye işgücü piyasasında suriyeli sığınmacıların yeri ve etkileri. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 59-73.
- Arat-Koç, S. (2018). Culturalizing politics, hyper-politicizing 'culture': 'White' vs. 'Black Turks' and the making of authoritarian populism in Turkey. *Dialectical Anthropology*, 42(4), 391-408.
- Aslan, G. G., & Güngör, F. (2019). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye gö sonrası yaşadığı sorunlar: İstanbul örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1602-1632.
- Beydoun, K. A. (2015). Boxed in: Reclassification of Arab Americans on the US Census as Progress or Peril. *Loy. U. Chi. LJ*, 47, 693.
- Bonilla-Silva, E. (1997). Rethinking racism: Toward a structural interpretation. *American sociological review*, 62(3), 465-480.
- Bonilla-Silva, E. (2006). *Racism without racists: Color-blind racism and the persistence of racial inequality in The United States*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Bora, T. (1996). İnşa döneminde türk milli kimliği. *Toplum ve Bilim*, 71, 168-192.
- Cainkar, L. A. (2009). *Homeland insecurity: the Arab American and Muslim American experience after 9/11*. New York City, NY: Russell Sage Foundation.
- Christian, M. (2019). A global critical race and racism framework: Racial entanglements and deep and malleable whiteness. *Sociology of Race and Ethnicity*, 5(2), 169-185.
- ağlar, İ., & Özkır, Y. (2014). Suriyeli M÷ltecilerin Türkiye Basınında Temsili. *Middle East Yearbook/Ortadoğu Yıllığı*, (2014), 485. DOI:10.17829/midr.20152419995
- Doğanay, Ü., & Keneş, H. . (2016). Yazılı basında Suriyeli 'm÷lteciler': Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekelerinin inşası. *M÷lkiyederęisi*, 40(1), 143-184.
- Du Bois, W. E. B. (2007). *The Philadelphia negro*. Cosimo, Inc.
- Edward, Said. (2003). *Orientalism: Western Conceptions of the Orient*. Penguin Books Limited.

- Ergin, M. (2008). 'Is the Turk a white man?' Towards a theoretical framework for a race in the making of Turkishness. *Middle Eastern Studies*, 44(6), 827-850.
- Ergin, M. (2014). The racialization of Kurdish identity in Turkey. *Ethnic and Racial Studies*, 37(2), 322-341.
- Esin, M. N., Ardic, A., Nar, S., Yıldırım, B. ve Sunal, N. (2014). İstanbul'un bir bölgesinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin yaşam koşulları. 17.Ulusal halk sağlığı kongre kitabı içinde (s. 425-426). Edirne, Türkiye. ISBN: 978-605-84926-2-2.
- Frankenberg, R. (Ed.). (2009). *Displacing whiteness: Essays in social and cultural criticism*. Duke University Press Books.
- Garner, S. (2014). Injured nations, racializing states, and repressed histories: making whiteness visible in the Nordic countries. *Social Identities*, 20(6), 407-422.
- Garner, S., & Selod, S. (2015). The racialization of Muslims: Empirical studies of Islamophobia. *Critical Sociology*, 41(1), 9-19.
- Göker, G., & Keskin, S. (2016). Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (41).
- Gölcü, A., & Dağlı, A. N. (2017). Haber Söyleminde 'Öteki'yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (28), 11-38.
- Hesse, B. (2007). Racialized modernity: An analytics of white mythologies. *Ethnic and Racial Studies*, 30(4), 643-663.
- Husain, A. (2019). Moving beyond (and back to) the black-white binary: a study of black and white Muslims' racial positioning in the United States. *Ethnic and Racial Studies*, 42(4), 589-606.
- Irmak, S. (1937). Türklerin kan grupları ve kan gruplarının antropolojik karakterlerle ilgisi. II. Türk Tarih Kongresi, Ankara, Türkiye, 845-876. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2016).
- İnan, A. (1947). Türkiye halkının karakterleri ve Türkiye tarihi, Türk ırkının vatanı Anadolu. *Türk Tarih Kurumu*, Ankara.
- İncetahtacı, N. (2020). Gaziantep'teki Suriyeli Ailelerin Baş Etme Stratejileri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(2), 499-525.
- Kansu, Ş. A. (1991). *İnsanlığın Kaynakları ve İlk Medeniyetler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karaman, N., & Christian, M. (2020). "My Hijab Is Like My Skin Color": Muslim Women Students, Racialization, and Intersectionality. *Sociology of Race and Ethnicity*, 6(4), 517-532.
- Khabeer, S. A. (2016). *Muslim Cool: Race, religion, and hip hop in the United States*. New York: NYUPress.
- Kızmaz, Z. (2018). Suriyeli sığınmacılar: güvenlik kaygıları ve suç. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 392-431.
- Mollaer, F. (Ed.) (2014). *Kimlik Politikaları-Tanınma, Özdeşleşme ve Farklılık* Ankara: Doğu Batı yayınları.
- Mullings, L. (2005). Interrogating racism: Toward antiracist anthropology. *Annual Review of Anthropology*, 34 (12), 325-375.
- Münüsoğlu, H. (2010). Türkiye'de antropolojinin kurulma ve kurumsallaşmasorunlarına tarihsel bir yaklaşım: DTFC örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Türk İnkilâp Tarihi Enstitüsü
- Naber, N. (2008). Introduction: Arab Americans and US racial formations. *Race and Arab Americans before and after 9/11: From invisible citizens to visible subjects*, 1-45.
- Omi, M., & Winant, H. (2014). *Racial Formation in the United States*. 2nd ed. New York City, NY: Routledge.
- Paksoy, A. F. (2018). Beyaz Türkler: Medyanın Ürettiği ve Dönüştürdüğü Bir Kavram. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29), 35-53.
- Rana, J. (2007). The story of Islamophobia. *Souls*, 9(2), 148-161.
- Robins, K. (2014). Kimlikleri Kesintiye Uçratmak. Mollaer, Fırat (der.), *Kimlik Politikaları-Tanınma, Özdeşleşme ve Farklılık*- (Ankara: Doğu Batı yayınları): 502-535, 2014.
- Selen, H. S. (1956). Irk Mes' eleleri ve Türkiye Halkının Irki Hususiyetleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11(04), 74-84.
- Selod, S., & Embrick, D. G. (2013). Racialization and Muslims: Situating the Muslim experience in race scholarship. *Sociology Compass*, 7(8), 644-655.

- Shome, R. (1999). Whiteness and the politics of location: Postcolonial reflections. *Whiteness: The communication of social identity*, ss. 107-128.
- Vesek, S., & Suğur, N. (2021). Türkiye'deki Suriyelilerin Kentsel Yaşam Deneyimleri Gaziantep ve İzmir Örneği. *İnsan & Toplum*, 11(1), 169-207.
- Yanık, A. (2017). Sosyal Medyada Yükselen Nefret Söyleminin Temelleri. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 8(15), 364-383.
- Yardımcı, M. (2017). Aşırı Sağ ve Çokkültürlük: Avrupa'da Ötekileştirilen "Göçmenler". *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(2), 217-234.
- Yetkin, M. K. (2017). *Sığınmacıların Günlük Yaşam Deneyimleri, Temel Sorunları ve Sorunlarla Baş Etme Stratejileri: Eskişehir Örneği* (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: SeçkinYayıncılık.

## EXTENDED ABSTRACT

### Introduction

The concepts of race, racism, and whiteness are not only one of the most important factors of privilege, oppression, and violence across the World, but they are also the most controversial issues in the fields of sociology and social theory in terms of geographies, the units of analysis applied and the terms developed. Race, racism, and whiteness issues have remained Western-oriented and the study of whiteness in the context of interconnected power axes, geographies, and historical perspectives has been ignored. In the context of globalization, the formations of social systems in different societies have been affected in diverse ways by global white supremacy. It is possible to see the projection of this phenomenon in societal, political, economic, and cultural spheres, not only in ethnic and racially diverse societies but also in all-white or non-white societies. Because all racial groups and states in the world system are interconnected and gain meaning from each other. Especially in the last century, during Turkey's modernization process, Western-oriented race theories and racial discourses, including global white supremacy, were transferred to the local context and reshaped based on racial and ethnic structures in Turkey. Thus, this paper attempted to analyze how whiteness in Turkey is produced and shifted through socio-historical events. In addition, the effects of the perception of whiteness in Turkey on the racialization of Syrian refugees are discussed in the light of race and ethnic studies.

### Methods

In this study, the experiences of Syrians in Turkey are examined within the framework of the concept of racialization. Within the scope of the research, a total of 18 Syrians, 13 men, and 5 women were interviewed. Since the majority of the participants are students or recent graduates, the ages of the participants vary between the ages of 18-35. In the handling of these experiences, the type of qualitative research (Creswell, 2013) that reveals human experiences in depth was chosen and a semi-structured interview technique was used as a data collection technique. With this technique, the researcher prepared an interview form containing the questions that she had planned to ask before. During the interview, it was possible to obtain in-depth information by asking the participants to explain and detail their answers. In this way, the researcher had the opportunity to analyze the individual perspectives and experiences of the participants while making sense of the issues and problems.

### The Racialization Experiences of Syrian Refugees and Their Coping Strategies in Turkey

Syrians, who are exposed to many negative and stereotypical judgments due to the geography they were born and raised in, are marginalized and excluded as a result of their racialization because they do not have the dominant language, religion, culture, and lifestyle in the countries they migrated to. Many studies in the literature reveal that Syrians are labeled as a source of crime and terrorism in Turkish society (Ekici, 2019; Güney and Konak, 2016; Polat and Kaya, 2017). Since Syrian refugees are seen as a threat to the social, cultural structure, economic functioning, national security, and access to basic services, they have experienced racialization, marginalization, and social exclusion. For this reason, it has been observed that Syrians have developed various strategies to cope with the stereotypes, stigmatization, and social exclusion they are exposed to as a result of racialization (İncetahtacı, 2020; Vesek & Suğur, 2021; Yetkin, 2017). Syrians mentioned that their experiences are shaped negatively, especially when their national and ethnic identities are visible. Particularly, the participants stated that their language skills, accents, and appearance (attire, hijab-tying styles) made their Syrian identity visible. Speaking Turkish very well and wearing like Turks

play an important role in integrating Syrians into the country they live in and making them feel safer. Syrian believed that making their ethnic identity invisible protects them from possible hate speech, labeling, and exclusionary gazes.

### Conclusion

This article attempts to understand the impact of global whiteness ideology on racial, ethnic, religious classification, and racialization of minority ethnic, racial, religious, and national groups in Turkey. Syrian refugees are one of the ethnic minority groups in Turkey that are marginalized due to their languages, culture, nationality, and economic, political, and social crisis of the geography they came from (Bdelhady, 2017). National and international media using racist and hate speech against Syrian refugees and providing unconfirmed or incorrect information about Syrian refugees (such as Syrians entering universities without examination, paying Syrians a salary, the increasing Syrian population has decreased the quality of education and access to health services has become difficult due to increasing Syrian population), it has fueled discrimination and racism against Syrians. In this study, as a result of semi-structured interviews with eighteen Syrians, it was revealed that Syrians are racialized as the other, burden and threat for security due to the language, national identity, and external appearance. The



increase in racist and discriminatory discourses against Syrian refugees affects the racialization experiences of Syrians as well as their strategies to cope with racialization. The visibility of their Syrian identity causes them to be labeled as a threat to Turkey's modernization and westernization process. In order not to be exposed to these negative behaviors and discourses, they resorted to various ways such as speaking Turkish very well and changing their dressing style. Adopting the dominant language, culture, and values in the society help Syrians to benefit effectively from education, health, and other social services, as well as to prevent themselves from being marginalized, excluded, and exposed to hate speech as a result of racialization.

## EKLER

### Ek-1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarihi ve Sayısı: 14/06/2019-E.19912

**T.C.**  
**UŞAK ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER**  
**BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI**

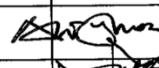
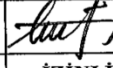
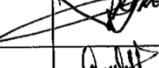
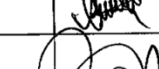
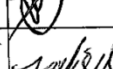
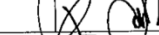

**TOPLANTI SAYISI: 06**

**KARAR TARİHİ:14.06.2019**

Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi gereğince, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Ali YILMAZ başkanlığında toplanarak gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

#### **KARAR 2019-28**

Proje yürütücüsü Öğr. Gör. Nuray KARAMAN'ın TÜBİTAK Projesine başvurmak üzere hazırlanmış olduğu "Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Deneyimleri" başlıklı araştırmasının ve bu araştırma kapsamında uygulanacak yöntemlerin etik açıdan uygun olduğuna katılanların oybirliği ile karar verilmiştir.

No	Üyenin Adı Soyadı	İmza	No	Üyenin Adı Soyadı	İmza
1	Prof. Dr. Ali YILMAZ Başkan		4	Prof. Dr. Lütfi ÖZAV Üye	
2	Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR Başkan Yardımcısı		5	Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN Üye	İZİNLİ
3	Prof. Dr. Adem SEZER Üye		6	Prof. Dr. Sadiye TUTSAK Üye	
7	Prof. Dr. Bilal SEZER Üye			Av. Zakire BAYRAKTAR DÜZGÜN Raportör	

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.